

САҢА ОЛОХ

Чурапчы улуунун хаһыата

ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫҢ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

2003 СЫЛ
АТЫРДЫАХ
ЫЙЫН
26 КҮНӨ
ОЛТУСОРУННЬУК
№ 98 (9009)

КОЛЛЕГИЯ ҮРДҮК ТАҢЫМНААХТЫК ААСТА

Атырдыах ыйын 22 – 23 күннэргэр улустуугар Саха Республикатын Олорор дыһа, коммунальнай хаһайыстыбада уонна энергетикага (ОДьКХЭ) министерствотун көһө сылдьар коллегията буолан ааста. Бу үрдүк таһымнаах дьаһалы көрсө үгүс үлэ ытылыына: суоллар онгоһулунулар, улууссалаарга сырдатты үлэ-тэ барда, I, II квартал дымалар кырааскаланылар, Ярославский улууссага түрөр икки уопсай благоустройстванан хаачылыына, убаһас оттугунан оттулар, аныгы технологиялаах саҥа котельнай үлэ-тэ киирэрэ бэлэм буолла, о.д.а. үгүс үлэлэр улустуут киинигэр бардылар.

Коллегияга СР Правительствотун Председателин солбуйааччы В.Б.Гребенчик, СР Олорор дыһа, коммунальнай хаһайыстыбада уонна энергетикага министрэ В.Л.Попов, СР "ОДьКХ" ГУП генеральнай директора Ф.И.Босиков, Москва куораттан К.Д.Памфилов аатынан коммунальнай хаһайыстыба академиятын директора

В.Ф.Пивоваров, 13 улус муниципальнай тэриллэтин баһылыктара, 32 "ОДьКХ" ГУП филиалларын директордара, ыгырыылаах ыалдьыттар – уопсайа 120 киһи кытына.

Бастагы күн П.М.Решетников аатынан народнай театр дыһа-гэр коллегия сүрүн чааһа – муньаах буолла. Коллегия кыттылаахтара СР ОДьКХ тэрилтэлэрин 2003 – 2004 сс. иттиги сезонугар бөлөмнэни үлэлэрин дьүүлүстүлэр, ааспыт сый түмүктэрин кытта тэтиһэн көрдүлөр, сайдыы саҥа суолларын ырытыстылар, "Коммуналсервис" ГУП "Саҥа технологиялар" дизн быыстапка-тын көрдүлөр. Муньаагы улустуут дьаһалтатын баһылыга И.Н.Аммосов эбэрда тылынан аста. СР ОДьКХЭ министрин бастагы солбуйааччыта В.С.Тихонов 2002 – 2003 сс. иттиги сезонун түмүктэрин туһунан иһитиннэри оҥордо. Ааспыт сылга республика үрдүнэн ОДьКХ тэрилтэлэригэр араас хабарнаах уопсайа аҕыс быһылаан тахсыбытын, онно барытыгар 25 мөл. солк. ороскустаммытын эттэ. Биирдимизин быһылааннар туохтан сылтаан буолбуттарын быһааран, ырытан иһитиннэрдэ. "ОДьКХ" ГУП генеральнай директора Ф.И.Босиков республика үрдүнэн 2003 – 2004 сс. иттиги сезонугар ытыллар бөлөмнэни үлэлэрин сырдатта. Федор Иннокентьевич балаҕан ыйын 11 күнүгэр дыһи туох баар үлэлэр барыта үмүрүйн, сылаас кэмгэр бэриллээхтээгин тоһоҕолоһон эттэ, кадр болтуруоһугар быйыл СГУ-га, ДьТИ-га саамай үрдүк киирини балаах техникскай идэлэр буолбуттарын бэлиэтээтэ.

Коллегия сүрүн сыала-соруга – республика араас муньаахтарыгар нэһилинньэни итиннэн, уопукан, ууһан хаачыйар ОДьКХЭ тэрилтэлэрин үлэһиттэре санааларын атастаһыта, үлэлэрин хаамытын, туох кыһалҕалар баалларын иһити, ону туоратарга суоллары тобулуу, салгы үлэ-тэ инники сороктары ылыныы. Ол курдук, коллегияга улус баһылыктара, "ОДьКХ" ГУП филиалларын директордара быйылгы иттиги сезонугар анаан туох үлэни ытылпыттарын кэпсэттилэр, салайар органнар баалларынан туһанан кыаллыбат болтуруостарын уопсай дьүүлэ туруордулар.

СР "ОДьКХ" ГУП генеральнай директорун солбуйааччы Д.П.Ефимов коммунальнай өнгөлөр төлөбүрдэрин хомуйуу систематын туһунан сырдатта, ааспыт сый түмүктэрин кытта билиһиннэрдэ. Ааспыт сый түмүгүнөн коммунальнай өнгөлөр иһин төлөбүрдэри хомуйууга Горнай, Хангалас, Ньурба улуустара үрдүк, Үөһө Халыма, Өлүөхүмэ, Уус Алдан улуустара кыһаах көрдөрүүлээхтэрин бэлиэтээтэ. "Тэрилтэлэргэн баннар, чааһынай предпринимателлэр төлөбүрдэрин кэмгэр төлөөн иһэллэр. Ол оннугар тыа хаһайыстыбатын тэрилтэлэрэ, промышленнай, транспортнай предпринимателлэр иэстээх сылдьылар. Билигин коммунальнай өнгөнөн туһана олорор эрэри төлөбүрдэрин кэмгэр бэрбэксэ, иэстээх сылдьар тэрилтэлэри кытта суут-сокуон бэрээдэпинэн быһаарсыы буола түрөр", – диэн эттэ Дмитрий Петрович.

СР Олорор дыһа, коммунальнай хаһайыстыбада уонна энергетикага министерствота Дьоккуускайдаагы государственнай техникскай институту кытта ыкса сибистээхтөр эбит. Бу коллегияга ДьТИ строительнай факультетын декана, техникскай наука кандидата В.Г.Федоров кэлэн кыттыыны ылла, үөрөбүн тэрилтэтин туһунан кылгастык сырдатта. Министр В.Л.Попов түгэниһин туһунан: "ОДьКХ" ГУП филиалларын директордара хайаатар даҕаны үрдүк үрэхтээх буолуохтаахтар. Онон кэтэхтэн даҕаны буоллар булгуну СГУ-га, ДьТИ-га, эбэтэр ханнык бабарар үрдүк үрэх кыһалыгар бэйэбит идэ-түһүн үрдэтиниг. Аныгыскы коллегияга дыһи үрэхтээхтээхтэрин аттестацияны аһардыахпыт суоҕа", – диэн үлэһиттэрин иннилэригэр сыал-сорок туруорда.

Коллегия сүрүн чааһа сармадаттан кыһааһытэ дыһи ытылыына, эбэх болтуруос ырытылыына. Былааннамыт дакылааттар истилибиттэрин кэнэ СР Олорор дыһа, коммунальнай хаһайыстыбада уонна энергетикага министрэ В.Л.Попов түмүктэри оҥордо. Валерий Леонидович 2003 с. кредиторскай уонна дебиторскай иэстээх улустары, куораттары график, диаграмма кемөтүнэн тэтиһэн көрдөрдө. Быйылгыттан саҕалаан үлэһиттэри кытта контрактнай системага киирэн үлэһити саҕалаан иһитиннэрдэ. Филиаллар директордарын коммунальнай өнгөлөрүн төлөбөт тэрилтэлэри, биирдимизин дьоннору кытта кытаанахтык сыһааннаһарга, төлөбөт түбэлтэлэригэр туһана олорор өнгөлөрүн биир бисс тыла суох быһарга ыгырда. "Урукку өтүгэр үлэбит-хамнаһыт аһаан эрэ өтүн экиретиһипт буоллабына, билигин үлэ хаачыстыбатыгар турунарга туох баар усулуобуйа барыта баар буолла. Алта ый түмүгүнөн хамнас барыта төлөнөн, бюджетка көрүлүбүт харчы барыта кэлэн, онно эбии

Москвадан 250 мөл. солк. эбии көрүлүн, көрдөөбүтүгүн барытын ылыбыт. Онон араас саахалланы тахсар түбэлтэлэргэр мистэтигэр үлэни сылдьар дьоннор тутатына административнай эппизитинска тардылыахыт", – диэн эттэ министр. Ону таһынан Валерий Леонидович бэрээдэк болтуруоһугар тустаах болгоһто уурулуохтаагын бэлиэтээтэ, улус дьаһалталарын баһылыктарын олохтоох ИДьО-ну кытта дуоһабар түһэрсэн кыһынтыг кэмгэ котельнайдары бэрбиэркээһини ыталларыгар ыгырда.

Түмүк тыл СР Правительствотун Председателин солбуйааччыта В.Б.Гребенчик бэрлиһинэ. Валерий Борисович коллегия кыттылаахтарынан манньк үрдүк таһымнаах дьаһалынан эбэрдээтэ, кэлэн иһэр кырыа кыһыны итинтик, туох даҕаны саакала суох атааралларыгар бабарда. Республика Президентэ В.А.Шыров бу салаага олус улахан болгоһотун уураарын бэлиэтээтэ. Республикага "ОДьКХ" ГУП тэриллээбиттэн бу тэрилтэ үлэһиттэре ый айын хамнастанан, нолуоктара төлөнөн көнөр эрө суолга киирбиттэрин, урукку сыллардаагыр былырын, быйыл үбүлээһин болтуруоһа түсүбүтүн, ол иһинтэн үлэ таһыма эмиз үрдүк тустаагын тоһоҕолоһон эттэ. Коллегияга урукку өтүгэр ОДьКХ тэрилтэлэрин салайааччылары эрэ сылдьар эбит буолластарына, быйыл улустар дьаһалталарын баһылыктара кыттыыны ылыттарыа икки төгүл кедьүүстээгин бэлиэтээтэ. "Олорор дыһа, коммунальнай хаһайыстыбада уонна энергетикага салаага алмаас, кемүс промышленноһугар курдук эппизитинскаахтык сыһааннаһар буолулар. Онон бу салаа үлэһиттэре тулпугат тэтимигитин ыһыктыбака үлэстээхтэринэ аны бизс сылынан Россияга тарбаха баттанар тэрилтэлэргэн биирдэстэрэ буолуохут", – диэн Правительство Председателин солбуйааччы санаатын эттэ.

Коллегия уочараттаах муньаага үөрүүлээх быһыыга-майгыга түмүктэнэ. Ол курдук, Саха республикатын Президентин ыйаагынан ер кэмгэ ОДьКХ тэрилтэлэригэр сырдаларын-сылбаларын бизрбит үлэһиттэргэ "СР хаачыыны эйгэтин бочуоттаах үлэһитэ" диэн ааттары иһэрэн туран дипломнары, харчынан бириэмийэни, СР Правительствотун наҕараадаларын, "Чурапчы улууһа" муниципальнай тэриллэи дьаһалтатын уонна улус муньааһын аатыттан бочуотунан грамоталары, түөскэ аныллар значоктары туттардылар. СР Олорор дыһа, коммунальнай хаһайыстыбада министрэ В.Л.Попов "ОДьКХ" Чурапчытаагы филиалын аварийнай-диспетчерскай сулуусталыгар икки УАЗ массынаны, ону таһынан тэрилтэ-тэ 10 устуука уу баһар уонна фикальнай массынналары бизэрэни иһитиннэрдэ. Салгы үгүтэй көрдөрүүлээх тэрилтэлэри эбэрдээтэ, ноугбугунан, тэрилтэттэн биирдии киһини Финляндияга опыт атастаһытыгар лутевканан наҕараадалаата. Ол кэнэ "ОДьКХ" ГУП филиалларын кытта ыкса үлөһүлөр Үөһө Бүлүү, Уус-Маайа, Чурапчы улустарын баһылыктарыгар СР Олорор дыһа, коммунальнай хаһайыстыбада уонна энергетикага министерствотун дипломнарын, ноутбуктары туттарда.

Иккис күн коллегия кыттылаахтара, ыгырыылаах ыалдьыттар убаһас оттугунан оттулар, аныгылыи оборудованиелаах, импортнай олохтоох котельнай аһыллыгыгар сырыттылар. Котельнай аныгы олох идэбиллэргэр эппизитиһир, компьютеринан хаачылыбыт, убаһас оттук киирор емкостарыгар тоһо уюмтук хаалбытын көрдөрөр датчиктардаах. Саҥа котельнай лиценһитин улустуут баһылыга И.Н.Аммосов, СР Олорор дыһа, коммунальнай хаһайыстыбада уонна энергетикага министрэ В.Л.Попов, "ОДьКХ" ГУП генеральнай директора Ф.И.Босиков үөрүүлээх быһыыга-майгыга быстылар, итиннэн хаачыылар дыһи үлүн үлэһиттэригэр алгыс тылларын тизэтилар. Салгы Колхознай, Ойуунскай, Орджоникидзе, Карл Маркс, Партизанскай улуссалаарыгар олорор 80 ыал үһэйбатыгар Куоҕабы күөлүтүн водопровод тардылыбытын көрдүлөр. Бу водопроводу Маарикчаанаагы уокурук депутата И.Г.Макаров килэһтэһэн дьон-сэргэ махтаһын ылла.

Коллегия кыттылаахтара Чурапчы улуунун киинигэр ытыллыбыт тутуулары, саҕардылары көрөн баран Кыңдалга "Олоһу дойдута" этнографическай комплекскэ тахсан сыал ытыгыгар, канат тардылыгыгар күрэхтэһэн, концерт көрөн, биир идэлээхтэрин кытта эрө-хоро кэпсэтэн, сыһыанан үөрэн-көтөн тарбастылар. СР Олорор дыһа, коммунальнай хаһайыстыбада уонна энергетикага министерствотун көһөрүүлээх коллегията былааннамытын курдук үрдүк таһымнаахтык ытылыына.

Галина ГОВОРОВА.

Хаартыскаларга: Коллегия түгэниһиттэн.

ЧУРАПЧЫ 8-с КЫЛААСТААХ ОСКУОЛАТЫҢАР А.Е.КУЛАКОВСКАИ ААТЫНАН БИРИЭМИИЭ ОЛОХТОНО СЫЛДЫБЫТ ОПЫТЫН ТУҢУНАН

Аспыт 2002 сыл А.Е.Кулаковскай сылын биллэриллэн, сыл былаһын тухары кини төрөөбүтэ 125 сылыгар аналлаах араас таһымнаах дыһаллар Саха сирин, Россия үрдүнэн ытыллыбыттара. Бу барыта саха норуотун, Россия культурнай арагатын, салайар эргимтэ болломтолорун тардара олус кэрэксбиллээх. Биһиги, бу ыстатыйа автордара, үйэбитин оҕо, ычат итинигэр анаабыт учууталлар буоларбыт быһытынан, бу дыһаллар ордук үөрэнээччилэр, ычаттар сэнээрчилэрин ылаалларынан, кинилэргэ аналлаах "Мин Кулаковскайым" джэн девизтээх биһэрдэр, бэйэлэрин айымныларын конкурстара, араатардааһынга күрэхтэһилэр профессиональной интэриэспитин тардаллар. Ол тоҕото өйдөнөр.

Биһиги аҕа көлүөнэбит — аҕаларбыт, ийэлэрбит саха бастагы суруйааччытын, бөлүһөгүн, сырдатааччытын ханнык да политическай токуруйуулартан тутулуга суох биллэнэллэр. Оҕо сылдьан биһиги, Чурапчыбыт биһир булу уола Г.П.Башарин "Три якутских писателя, просветителя" джэн кинигэтэ тахсыабыттан, А.Е.Кулаковскай "Ырыа-хоһоон" джэн кинигэтин көмүлүк оҕо, чүмэни, кыраһыын лаампа сырдыктарыгар "үөрэхтээх дьон" буолан, албэхтик сорудах быһытынан тириэтэ-хорута аҕан биһирэбили ыларбыт. Ити олох оскуолатын биһиги көлүөнэ бары ааспылыт. Ол кэмгэ Алампа "Төрөөбүт дойдутун", Н.Д.Неустроев "Балыксыт Былатынын" оскуолаҕа үөрэннүлүт биһиги даҕаны умнулубат. Оттон биһиги орто оскуолаҕа үөрэнэр сылларбытыгар ити сырдатааччы суруйааччыларбыт айымнылар оскуола программаларыттан сотуллубуттара. Г.П.Башарин кандидатскай да, докторскай да, учуонай да степеннэрэ эмиз сотуллубуттара. Ити сылларга саха литературатын үөрэннүт, быйыл 85 сааһын үбүлүйдэбит учууталбыт Д.С.Постников: "Дьэ, үөрэтэргэ кыбыстылаах кэм этэ", — джэн ахтар. Быйыл саас биһиги Чурапчы орто оскуолатын бастагы ыһууа бүтэрбиппит 50 сылын туолла. Орто оскуола кэннигэ Саха государственнай университетын бастагы дипломын 1967 сыллаахха ылан, историк-учууталлар буолан, төрөөбүт оскуолабытыгар өр сылларга учууталларыннан, үөрэх чааһын сэбиэдиссайдэринэн үлэстэбиппит. Ол үлэстэбит сылларбыт, үлэстэбит оскуолабыт А.Е.Кулаковскайга ыһыаннаах биһир страницатын бу ыстатыйабытыгар сырдатарбыт тоҕоостоох курдук.

1965 — 1980 сс. "А.Е.Кулаковскай, А.И.Софронов, Н.Д.Неустроев — буржуазнай националистар" джэн дыраалыгы интэриэргэ сыал-сорук туруоруммут Новосибирскай учуонайдары В.С.Познанскай, В.А.Демидов уонна саха учуонайа А.И.Новгородов научнай дакаастабыл була сатаан уһугула-

ан туран киирсипит сыллара этилэр. Докторскай диссертациятын хаттаан көмүскээбит Г.П.Башарин уонна кини батыһааччылар, үөрэнээччилэрэ кинилэргэ бариммэккэ, араас политическай буруйдааһыннарга тиксэллэрин кэрэйбэккэ киирсэн, бүтүн саха норуотун, ордук эдэр интеллигенциятын өйдөрүн-санааларын бэйэлэрин диэки букатыннаахтык тарпыт кэмнэрэ этилэр.

1970 с. маннык быһыы-майгы кэмгэр Чурапчы аҕыс кылаастаах оскуолатыгар Албан аат кулууп председателэ Г.Д.Ефимов уһугулаан туруорсуутун партия райкома өйөөн, А.Е.Кулаковскай аата интэриэлибит. Бу очуотооҕуҕа улахан хорсун быһаарыы, А.Е.Кулаковскай туруулаһан көмүскээһини өйөөһүн биһир чабылхай туһута эбит. Сэрин инбалимта, Чурапчы орто оскуолатыгар, ол иһингэр Чурапчы орто оскуолатыгар, барыта 20-чэ сыл директордаабыт, оройуон Бочуоттаах гражданина, улууска аспыт үйэ 100 бастыҥ дьонун ахсааныгар киллэриллэбит, райкомол бастагы секретарынан үлэстэбит, ычаты интэриэнтэ энтузиаст үлэһит Г.Д.Ефимов ити боллуруоһу көтөхтүтэ соһуччу дьыала буолбатах этэ. Кини бэйэтэ Г.П.Башарин чугас киһитэ, кини идеяларын толору өйүүр батыһааччыта этэ. Оттон ити кэмгэ райком идеологияга секретарынан калын Саха республикатын культуратын үтүөлээх үлэһитэ буолбут Д.Д.Дьячковаһа үлэлиирэ. Кини эмиз Чурапчы райкомолун секретарынан үлэстэбит, оскуолаҕа учууталлаабыт буолан, оҕону, ычаты интэриэнтэ районо, комсомол райкома, Албан аат кулууп биһиргэ үлэһитлэрин өйөөбүтэ эмиз соһуччу буолбатаҕа. Онон Чурапчы улуутун биллэр үтүөлэрдээх дьонно биһиги оскуолабытыгар А.Е.Кулаковскай аата интэриэлиригар чөлү быһаарар оруолу ылыбытара.

Оскуолабытыгар А.Е.Кулаковскай аатын интэриэ педагогическай коллективка үрдүк эплитинэни үөскөппүтэ. Тух ханнык иннинэ Алексей Елисеевич аатынан сибээстээх үлэни туруоруу, тэрийини соруга турбута. Кини олобун, үлэтин үөрэтигэ, ону үөрэнээччилэргэ тизрдигэ аналлаах үгүс үлэ барбыта. Ити үлэһиттэн биһир саамай суолталаахтарынан оскуолабыт саамай бастыҥ үөрэнээччилэригэр А.Е.Кулаковскай аатынан бириэмийэни анааһын буолбута. Бириэмийэ 5 — 8 кылаас үөрэнээччилэригэр анаара. Оттон начальнай кылаас оҕолоругар Чурапчыттан герой-пионер Сима Сергеев аатынан бириэмийэ олохтоммута. Худуһунуһук-учуутал И.А.Антонин А.Е.Кулаковскай уонна Сима Сергеев аатынан бириэмийэ олохтооммута. Олор анныларыгар көстүүлээх сиргэ аналлаах стэндэҕэ бары сыллаах лауреаттар харытскалара, ааттара-суоллара, үөрэнэр кылаастара суруллан мэлдьи көрүүгэ турара. Лауреаттар оройуоннааҕы "Саҥа олох" хаһыакка сырда-

тылаллара, "Артек", "Орленок" лааһырдарга, Дьокуускай — Москва — Ленинград куораттарынан, Кремлевскай Елкаҕа сылдьар путевкаларынан наҕараадаланаллара. Үгэс курдук ити лауреаттар үөрэнээччилэргэ холобур буолар, баһылыр-каһууру оҕолорбут буолаллара. Оҕолор оскуолаҕа бэйэлэрин салайынар ситимнэрин иһинэн үчүгэй общественик, көрүлээнчи, лидер буоларга уһуулулларга. Бу бириэмийэлэри анааһын ити үлэни ытарга улахан хамсатылаах төһүү буолбута.

А.Е.Кулаковскай аатын үйэтигэр биллэр-көстөр аналлаах үлэ кини 100 сааһын көрсүүгэ ытыллыбыта. Биһиги оскуолабытыгар очуолорго учууталынан үлэлиир А.Е.Кулаковскай сизнэ Раиса Реасовна Кулаковскай борт албэк садах хаартыскалары бизрэн, баай ис хоһоонноох стэндэ ситиһүлүбута. А.Е.Кулаковскайга аналлаах хоһуу саха тылын учууталлара Д.С.Постников, Е.К.Софронова — Илларионова, Р.Р.Кулаковскай тэрийбиттэрэ. Биһир көрсүһүүгэ А.Е.Кулаковскай соҕотох оҕото, уола Реас Алексеевич мэлдьи таабыта. Кини ис хоһоонноох, аҕатын олобун туһунан борт импыхтаах-чымпыктаах ахтыыны оҕорбута учууталлар даҕаны, үөрэнээччилэр даҕаны сэнээрчилэрин ылыта. Үбүлүөһүнэн сибээстээн оройуоннарга тахса сылдьар университет үлэһиттэрэ, олор истэригэр М.А.Черосов, биһиги стэндэбитин бэркэ сэнээрэн көрбүттэрэ, хайбаабыттара. Бары үбүлүйдээх дыһалларга А.Е.Кулаковскай аатынан лауреаттарбыт чикээ, хайбаага тиксипиттэрэ. Райком идеологияга сааата, комсомол райкома, Албан аат кулуупун тэрийимилэринэн ветераннар улахан бөлөхтөрө оскуолаҕа тардаһан, Албан аат уруктары ыһыан, Сахабыт сирин, оройуонмут биллиилээх дьоннорун олохторун, үлэлэрин оҕолорго биһигиннэрбиттэрэ. Маннык Албан аат уруктара сылын аайы үөрэх аһылыгыгар ытыллыллар.

Биһиги албэк сыл аспытын кэннэ лауреат буолбут оҕолор испиһиктэрин көрөн олорон, оҕолорбут олоххо тух ситиһиниһимиттэрэй, тух дьон буоллулар джэн интэриэс үөскүүр. Кини үөрүгэ — лауреаттарбыт бары араас идэлэри баһылаан, олохторугар үрдүк ситиһиннэрдээхтэр, биһиги, кинилэр учууталлара кини туттар дьоммут буоллулар.

Бастан турен, билиһиннээх наада аан маннагы лауреат буолбут Айталина Степановна Сыромятникова. Айта А.Е.Кулаковскай хос сизнэ буолара олус символическай эбит. Кини биһиги техическай наука кандидата, СГУ инженерно-техническай факультетын биһир эдэр, көсжилээх доцента.

Друзяноса Варвара Петровна — Иркутскайдаагы тьа хаһыахыста-

тын университетын ситиһимнээхтик бүтэрбитэ, инженер-механик идэлээх, ЯГСА-ҕа АТФ деканынан үлэлиир, биһиги үөрэммит институтугар аспирантураны бүтэрэн, диссертациятын көмүскээри сылдьар.

Попова Надежда Михайловна — Чурапчы орто оскуолатын кыһыл көмүс медалиһа, СГУ омух тылын салаатын бүтэрбитэ. Филологическай наука кандидата, биһиги Японияда кэргэн тахсан олорор, Токио университетыгар үлэлиир.

Ноева Вера Васильевна — Свердловскай юридическай институту бүтэрбитэ. Биһиги Саха республикатын үрдүк суутун судьята.

Ордаков Валерий Спартакович — Новосибирскайдаагы университеты бүтэрбит үрдүк үөрэхтээх экономист, биһиги тэриһтэ салайааччыта.

Макаров Руслан Дмитриевич — иҥи үрдүк үөрэхтээх, туһу инженер уонна автодорожной инженер, биһиги дьобурдаах салайааччы.

Хотанова Прасковья Васильевна — эмч үлэһитэ.

Посельская Таисия Павловна — үрдүк үөрэхтээх гидрометеосуллуһа үлэһитэ.

Константинова (Барашкова) Ангелена Нотаровна — ДьХТА эстетическай киһини директора.

Посельская Федор Федорович — техическай наука кандидата, СГУ доцента.

Посельская Лена Михайловна — инженер, Мирнай куоракка үлэлиир. Постникова Екатерина Дмитриевна, Попова Антонина Чолбоновна, Окоченикова Наталья Гавриловна, Александрова Айталина Ивансена, Неустроева Айталина Иннокентьевна үрдүк үөрэхтээх учууталлар.

Онон биһиги оскуолааҕы лауреаттарбыт оҕо сылдьан билиһиннэри үрдүк бириэмийэлэрэ олоххо маннагы кынаттыр уктал буолбута джир толору бырааттаахтык. Олоххо өссө үрдүк ситиһиннэрэ кинилэргэ — иннэлэригэр.

А.Е.Кулаковскай аатынан бириэмийэни анааһын Чурапчы 8-с кылаастаах оскуолатын бүтүн педагогическай коллективын хас биһирди оҕо тус дьобурун таба көрөн сайымнараҕа туһуламмыт үлэтин биһир көрүгэ этэ. Ити сылларга биһиги оскуолабытыгар, кырдык даҕаны, күстээх састааппах педагогтар түмкэн үлэстэбиттэрэ. Директорбыт РСФСР үөрэҥиритин туйгуна Г.Г.Кардашевскай тула, үксүлэрэ өссө биһигини үөрэннүт, оройуон чулуу учууталлара түмсүбүттэрэ: СР үтүөлээх учууталлара Д.С.Постников, М.Д.Соловьева, Т.В.Максимова (Бургаева), П.Е.Бархсанов, норуот үөрэҥиритин туйгунара П.Н.Федоров, С.М.Максимов, И.А.Антонин, К.П.Поликина, А.Д.Федорова, А.И.Соловьева, нууча тылын учууталлара Е.Г.Слепцова, А.Е.Керемисова, К.П.Филиппова, саха тылын

учууталлара М.Ф.Маркова, Е.К.Илларионова (Софронова), математикаҕа А.И.Санникова, Е.Н.Ноева, И.К.Капранов куугэйэр күннэригэр сылдьан, айымнылаахтык үлэлиир кэмнэрэ этэ. Калын биллиилээх мелодист, ырыаһыт буолбут Г.Н.Шахурдина, "Чурапчы куугэйэ" джэниг М.А.Новгородова үлэстэбиттэрэ, оскуолабыт аатын-суолун дьонго-сэргэҕэ таһааран биһирэппиттэрэ.

Начальнай кылаастарга бэйэлэрэ тусла суоллаах-истээх, үгүс көмүөнэ эдэр учууталлары идэлэригэр уһуубут, ветеран-учууталлар А.С.Чичигинарова, М.Д.Илларионова, Е.Г.Гулиева, Л.И.Мальшова үөрэтэр буоланнар оҕолор үрдүк кылааска үөрэхтэ ситиһиннэрбигэр бигэ аһылааты уурбугтара чакчы.

Онон үлэстэбит учууталлартан А.С.Дидева, Е.Д.Монастырева, норуот үөрэҥиритин туйгунара Г.Г.Пиннигина, А.А.Борисова — РФ оскуолаларын үтүөлээх учууталлара буолбугтара, Е.М.Дьячковскай норуот үөрэҥиритин туйгуна, учууталлар учууталлара үрдүк ааты ылыта, С.Е.Поталова СР үтүөлээх учуутала.

Оҕо үлэтин түмүгүн байгэ көрөн, ол түмүктэн кыһаттанан өссө үрдүккэ тардыһарыгар олук уураҕа сыл аайы үөрэх дьылаан бүтүүгэ ыам ыйын 30 күнүгэр "Оскуола чыһини иһин" джэн биһир кэрэксбиллээхтик ытыллылар. Төрөлүттэри, үөрэнээччилэри түмкэн бу биһиргэ педагогическай сыллаагы үлэтин отчуотун курдук ыталлара. Бу биһиргэ саамай үрдүк наҕараада быһытынан ити үлэ ааттаммыт бириэмийэлэр лауреаттара ааттаналлара. Кинилэр ааттара урукку лауреаттар ааттарын кытта салгы аналлаах стэндэҕэ киллэриллэлэрэ.

Чурапчыга аһыллан үлэлиин сылдьыбыт 8-с кылаастаах оскуола улус үөрэҥиритин биһир страницата буолан, кини историктыгар хааллаҕа. Бу кэспэммит А.Е.Кулаковскай аатынан бириэмийэ бастыҥ үөрэнээччилэригэр анааһын кэрэксбиллээх опыта биһиги оскуолаҕа интэр-үөрэтэр үлэ биһир көрүүстээх көрүгэ буолан толору туттулуун сэлтөөх, джэн саныыбыт.

Саха норуотун талааннаах уола, улуу бөлүһүк, суруйааччы, сырдатааччы А.Е.Кулаковскай — өксөкүлээх өлөксөй аата аны даҕаны үлүр көмүөнэни иһини-үөрэтин дьыалатыгар санаттан-сага араас көрүгүнэн туһаныллан биһиги-көрүүгэ, сайдымга ыгырар сырдык уот буолан сыдыаһа туруо джэн биһиргэ эрэнэбит.

Н.Д.ЕФИМОВА,
историческай наука кандидата,
СР оскуолаларын туйгуна,
А.А.БОРИСОВА,
РФ оскуолаларын үтүөлээх учуутала.

КОЛЯБЫТЫГАР МАХТАНАБЫТ

тон төһө эмэ дохуоту захсар буоллулар.

Төлөйгө былырынныттан үгү бэйэбит оҕобут Захаров Николай Константинович таһан абыраата. Коля иккис сайынын биһир да күн өрөөбөккө, үгү аһыппакка, нэһилиһиннээх хормунуу таһаарбакка үгү суо-бастаахтык бэйэтин чааһынан массынатынан үлэлиин сылдьар. Үгү улуус кинигэр "Чурап-

чы" ТХПК-ҕа уочаралпыт быһытынан кизгэ 5 частан киллэрэр. Ол барыгар Мээн-дйэ сайылыктан эмиз үгүтэрин ылар. Оттон араарыллыбыт үгү аны төттөрү тизгэн адалан, туттарбыт дьонго таргатар. Биһиги сайынгы кизгэ ыал үксэ сибининнэ тутар, онон абыраналлар.

Николай үгү таһарын хаһаайыстыбатын

сыл таһар олун оттуур. Быйыл окко үлэлиригэр аймаҕа В.М.Захаров көмөлөһөр. Эплитиннээхтээх үлэҕэ сылдьарын өйдөөн, аймаҕа алааһын охсон, мунһан, кэбиһан биһирбитигэр Коля махтала улахан.

Манна даҕатан эптээх, Николай Константинович уонна Евдокия Дмитриевна Төлөй биһир икэн туттар ыаллара. Кийит Евдокия Дмитриевна Кэбэйт-

тан төрүттээх, идэтинэн омух тылын учуутала, орто оскуолаҕа директору үөрэх чааһыгар солбуйааччынан үлэлиир, нэһилиэк уран тарбактаастарыттан биһирдэстэрэ. Евдокия аспыт быһа-салкалара мэлдьи быһааппакка туруоруллулар. Эмдэй-сэмдэй туот сир симэҕин курдук кыргыттардаастар. Үлэ үһүгэр сылдьар эдэр ыал оҕолорун улаатыннаралларыгар

сүрүн куус буолар оҕоскуригэр Константин Егоровичка уонна эбээлэригэр Ольга Яковлевна мугура суох мастаналлар.

Биһиги, нэһилиэк олохторо Колябытыгар хаһыат нөҕүө махталбытын тизрээбит уонна кинизгэ, джэн кэргэнигэр бары үгүнү баҕарабыт.

Е.КСЕНОФОНТОВА,
Төлөй.
Харытскаҕа: Захаров Н.К.

Кэргэним, атам, табаарыспыт Баин Гаврил Николаевич үлүн ыарахан ыарыттан бийиги кэксэбитигден туораабыга номноо биір сылын түүлэ.

Ганя 1941 сыллааха сэттиньи 1 күнүгэр Нуотара үрөсүгэр төрдүс обондон күн сирин көрбүтэ. Сэрин, сут-кураан сыллара буолан кыраакый Ганя оҕо сааһа олус кыһалгазастык ааспыта. Ыларыһах буолан оҕуоһаа хойугаан кириэн, Чурапчы орто оҕуоһатын 1962 с. бүтүрбүтэ.

Эрдэттэн техниканы билэр-көрөр, сыстаас буолан инженер-механик идэтигэр Уссурийскайдаагы тьа хайааһыстыбатын институттар 1964 сыллааха үөрэнэ барбыта. Үөрөбүн бүтүрүт мөҕүнэй субуруускай аатынан совхозка инженер меха-

ҮТӨКЭННЭЭХ КИҢИ ЭТЭ

нигынан үлэтин саҕалаабыта, онтон Чурапчытаагы "Сельхозтехника" гэрмипэтигэр автомеханигынан үлэни сылдьан 1974 сыллааха Карл Маркс аатынан совхоз тэриллэтигэр дойдутугар инженер-механигынан ананан үлэсэ кирибүтэ. Үлэтигэр бэринилээх, толорутас уонна элбэхтик кэрлэр-барар специалиһы сотору кылаабынай инженеринэн өрө таһааран үлэлэспиттэрэ. Бу дуоһунаска үлэлиир кэмигэр үлэсэ оҕыта эбиллэн сиппит-холлут специалист буолбута, коллективтар үлэһиттэр ытыктабылларын ылбыта.

Чурапчытаагы партия райкомун рекомендациятынан 1963 сыллааха 13 №-дэх Одьулууннаагы СГПУ-га преподавателинэн аһаммыта. Мөһүнэ үлэлиир кэмигэр учуутал, педагог үлэтин толору баһылаабыта.

Совхозтар оройуон үрдүнэн ыһыллан бары бааһынайынан бары кэмигэр кини дьэ кэргэнинэн бааһынай буолан ынах, сылгы иитинэн олохун тийэх күннэригэр дьэри туруулаһан кэлибүтэ. Гаврил Николаевич аһардас ийэсэ иитилэн кыһалгазастык тийиммэт-түгэммэт олоху кыра эрдэбүтэ.

тэн билэн олохко бэйэтэ көрүүлүрдээх этэ. Хаһааһыстыбатын бигэ туруктаах онгорорго эрдэттэн кыһаммыта, онон чинг-чиг, бигэ аһааһаах хаһааһыстыба буолбуттара.

Айылгааны олус таһыра, бултуурун-алтыра, сыһыанарын себүлүүрө. Чал олох ирдэбиллэригэр толору эппиэтиир киһи этэ. Табаагы тардары, арыгыны иһэри утарыта.

Дьону кытары уоссай тылы дебөҥнүк буларга, үлэсэ-хамнаска тылын-өһүн ордук механизатордарга ыһыһаарыһааһык тиздэрэ. Киһи быһытынан олус сэмэй, холку, ыһыһыбат, симнаһас характердаах буолан үлэсэбит коллективтар, дьонго-сэргэсэ үтүө холобуру көрдөрөр салайааччы, табаарыс, дөбөр, тапталлаах кэргэн, аҕа этэ.

Гаврил Николаевич сырдык мөһүсүнэ тапталлаах кэргэн, аһаар аҕа, үтүкэннээх табаарыс, дөбөр буолан бийигини кытары мэлдьи баар буолуоҕа.

Кэргэнэ, кыһа, табаарыстара.

ЭБЭРДЭЛИИБИТ!

Күн-күбэй ийэбитин, эбэбитин, педагогическай үлэ ветеранын, "Учууталлар учууталларын" БАРАШКОВА Анастасия Герасимовна 60 сааскын туолбут үөрүүлээх күнүнүн эбэрдэлиибит!

Баҕарабыт чаҕылхай күннээх халлааны, кытаанах доруобуйаны, бар дьонуң убаастабылларын.

Кыргыттарын, уолаттарын, кийитин, күтүөтүн, сизннэрин.

♦ ♦ ♦

Бииргэ үлэлиир коллегабытын СЛЕПЦОВ Владимир Егорович 50 сааскын туолбут үбүлүөйүнүн итинтих-истинтих эбэрдэлиибит!

Эн 30-ча сыл бийиги улууслугутар авиация эйгэтигэр таһаарыһааһык үлэсэбикиниэн "Салгынынан сылдыһыга аварияны таһаарбааха үлэң иһин" эһагынан наҕараадаламмыкынан кизин туттабыт, аһынабыт.

Эйизэ, дьэ кэргэнгэр туйгун доруобуйаны, үлүн дьоллоох олоху баҕарабыт.

Авиапорт, метеостанция коллективтара.

♦ ♦ ♦

Арылаах бейүөлгэр олорор үлэ, тыл, ветеранын, күндү ийэбитин, эбэбитин, эдьийбитин, аймактыын ПОПОВА Акулина Михайловна 70 сааскын туолар кэрэ-балиэ үбүлүөйүнүн ис-сүрүктэн эбэрдэлиибит!

Эйизэ кырдыары, ыалдьары билимнээхэр, эйэс-аһаас дууһагынан, дьонго-сэргэсэ үтүө сыһаагынан күрүк холобур буола тураргар баҕарабыт.

Кыһың, уолуң, сизннэрин, балтың, аймактырың.

Күн ахсын
**ЧУРАПЧЫ — АЛЛАРАА
БЭСТЭЭХ — ДЬОКУУСКАЙ**
Сарсыарда 5 ч. барар
Тел. 41-428

АТЫЛЫЛЫБЫТ

2002 с. оҕоһуллубут УАЗ «Люкс» сүүрө сылдыар, үчүгэй туруктаах, утэллэнэй, гидроусилителлээх, волговскай мотуордаах массыына. Сыаната кэпсэтинэн. Билсэр тел. 41-720.

КУОРТАМНАҤАБЫН

Икки оҕулоох эдэр мал Чурапчы селиэннэтигэр квартира эбэтэр дьэ куортмнанабыт. Ырааһы, бораадати мөҕүлэһибит. Билсэр тел. 27-630 (Мугудайга).

Редакторы солб. А. М. СЛЕПЦОВ.
ААДЫРЫСПЫТ: 678670,
Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а".
ТЕЛЕФОННАРЫТ:
редактор — 41-332, отделлар — 41-265.
E-mail: sapooleh@churap.sakha.ru

Хаймат тэрийээччилэр: Саха Республикатын Правительства, улуус дьаһалтата, редакция. Хаймат сахалык тылынан оптуорунньукка, чөлпүргэ, субуотага тахсар. Хаймат индекса: 54907.

"Саҥа олох" редакционнай-издательской холбоһук ГҮ.
Офсетной бачаат. Саҥаһын № 98. Тираж 1698.
25.08.2003 с. бачааха бэрлииннэ.

Мин Аллаах-Үүгүгэ Бах-сыттан Островскай аатынан холлоотан сылдыһытым. Дойдубуттан атын эт тийээн барарбыт. Миһиги кытары С-лепцов Петр Филиппович, Сюеменов Лука Иванович, Аммосов Никита Николаевич сылдыһытара. Чурапчынан, Чөркөөбүнэн Амма үрдүгэр Чынымааха түһэр этибит. Ам-маны туораан симизбийэсэ хонон аһарбыт. Салгыы Ал-данга айаннырбыт, "Охотс-кий перевоз" дьэ ааттанар таһаас базатыгар тийэрбит. Ат боккубатын онгорор тэри-анан араама мас оҕоһуллара, онно кылгас ына аттарбытын баайарбыт, нөҕүө өтүгүр ат түспэт ына. Систэрин быатын холкутатан, сыалдыларын ыбылы тардан, кутурбан бы-ларын кытаатыннанан бизэр-бит. Инники аттарбыт сыры-ны сылдыһыт, кыахтаах аттар буолаллара. Бийиги кизһээ өтүгүр кимдэхпитинэ утары таһааччылар өрө өксөйбөт этилэр, аһыһар сир суох бу-лан. Верхоянскайга базаба тийэн таһааспыттан сүөкэнэ-бит. Онно хонон, сыһынанан баран төннөр айаммытыгар

АЛЛААХ ҮҮГҮГЭ - ТАҢАБАС ТАҢЫТЫГАР

тэсэ сылдьан аттарбытын бок-куобалатар этибит. Түөртүү ат-таах буоларбыт.

Аһаараттан тизнэр таһааспыт арааһынай буо-лар: эт, балык аһан саҕалаан бучукалаах испиргэ тийэ. Сарсыарда эрдэттэн айаммы-тыгар хоннорбут. Айанныр суолбутунан симизбийэттэн симизбийэсэ баран иһэрбит.

Аһаас быһылааннаах суоллар бааллара. Силиэмэн дьэ ааттанар улахан күстээх тыл түһэр сирэ баар. Халдыаһы өттө хайалаах сиргэ сылаас уу түһэр. Сороро тонмоһо таан буолар. Аттарбыт таһааста-рын хардары таары көһөрөн, бэйэбит анныһан бэрт эрэй-инэн туорурубут. Тыл түстэһинэ тохтуурун кэтэһэн баран айаннырбыт. Та-рыннаах сир туораан баран аттарбыт тыстарын муустан ыраастырыбыт. Аттарбыт аһылыктарын — фураһы, оту нуормалаан тийэрбит.

Сэттэ дабаан дьэ 7 км-даах сир сэттэ тектүрүэн өксөйөрбүт. Оройугар таһан аттарбытын сыһынарбыт. Ат сылайар, илистэр сирэ ити бу-олар. Сыарба кэнигэр кыта-

турунабыт.

Симизбийэлэр икки арды-ларга иккилии, иккилии аһар, уһаабыта үстүү көс курдук буо-лааллара. Алдантан Верхоян-скайга дьэри 7-8 симизбийэ баара быһылаабыта. Ити 20-тэн таһа көс.

Икки ый кэригэ таһааска сылдыарбыт. Ол тухары 4-5 кырыны буолар. Бийиги бы-лааммытын 4 кырыныга то-лорорбут. Аллаах Үүгүгэ таһаас таһытыгар 1945 — 1946 с.с. сылдыһытым. Бийиги иинибитинэ Местни-ков Семен Лукич, Местников Моисей Лукич, Соломов Павел Никитич, Местников Петр Фе-дорович, Ноговицын Филипп-инэн туорурубут. Тыл Федорович уонна Федоров (аатын умнан кэбисиппин) сылдыһытара. Таһаас таһытыгар сылдыһыт дьон-нортон билигин Слепцов Фе-дор Филипповичтынан иккиэ хааллыбыт. Аһаартан Попов Спиридон Иванович, Соломов Николай Никитич, Баишев Петр, Гоголев Гаврил Федоро-вич сылдыһалара, бэйэ бэй-эбит таһааспыттан хардарыта мөһөһөр этибит.

Николай КОПЫРИН.

ЧУРАПЧЫ ОЛОХТООХТОРУН ИСТИИЛЭРИГЭР!

"Холбоо" респотребсоюз иһинэн тариллибит "Якутия" страховой компания нэһилиэнньэни бары көрүгүһүгэ страховкаларынан туһунан иһитиннэрэр. Бары техникалаахтар эбэһэтилинэй автострахованины кэлэн оҕоттороругутугар ыгырыбыт.

"Якутия" страховой компания — бу Эһиги сарсыһыгы күһүгэ аралгыт.

Компания клиеннарын Маарыкчааннаагы ПО-га үлэ күһүн айым куутар. Силиһи билсэр тел. 41-743.

"Якутия" страховой компания администрацията.

АТЫЛЫЛЫБЫТ

1999 с. оҕоһуллубут сүүрө сылдыар, үчүгэй туруктаах УАЗ «Санитарка» массыына. ЗИЛ-130 бортовой массыына. Сыаналара кэпсэтинэн. Билсэр тел. 26-530, 41-909.

Чурапчы селиэннэтигэр 3 хостоох приватизацияламмыт квартираны. Билсэр тел. 42-350.

Үчүгэй туруктаах МТЗ-82 тракторы. Сыаната 160 тыһ. солк. уонна УАЗ «Охотник» 1999 с. Сыаната кэпсэтинэн. Билсэр тел. 42-276.

А. СЛЕПЦОВ.

Автор суругар этиллэр санаа редакция позициягар мэлдьи сөп түбэһэр буолбатах. Сурукка ыйылар чохчылар кырдыктаахтарыгар эппиэтинэни автор тус бэйэтэ сүгэр.